

Ovi događaji u Bugarskoj odvratile su opasnost upada bugarskih komitadžija u našu zemlju.

Bivši hrvatski ban dr. Tomljenović bavi se ozbiljno osnutkom nove stranke, koja bi se zvala »Jugoslavenska napredna stranka«. Bolest je većine naših političara, da svaki osniva za se stranku. To je opšta bolest ljudi koji nisu dovoljno politički obrazovani, naroda i kraja gje narod nema političke svijesti. Nije nikakvo čudo, da se naši političari iz oslobodjenih krajeva neznaju snaći, orijentirati i priključiti jednoj stranci koja već opstoji, koja ima jednu tradiciju u narodu, izražen i opoban program i iskusne ljude, jer prije u dvojnoj monarhiji nisu imali prilike da se izgrade, usavrše i steku rutinu.

Mnija je naših političara što svaki hoće da bude prvi vogla stranke. Dok svi veliki, kulturni, politički zreli i vaspitani narodi Evrope imaju u glavnom dvije jake stranke, jednu koja vlada i drugu, koja vodi kontrolu nad njenim radom, opoziciju, dotle mi, narod od dvanaest milijuna duša, imamo desetin stranaka, od kojih samo jedna ime sve uslove da so zove strankom a to je Narodna Radikalna Stranka. Dr. Tomljenović neće uspjeli, kao što nisu uspjeli ni drugi mnogo jači političari od njega, da osnuje stranku.

Na jučerašnjoj sjednici Narod. Skupštine raspravljalo se o riječkom pitanju. Prvi je govorio demokrat dr. Grisogono. Napadao je vladu što nije odma registrirala rapalski ugovor i da prekinemo direktne pregovore i zatražimo posredovanje Društva Naroda. Odgovorio je dr. Perić, zamjenik min. spolj. poslova. On veli da je vlada s registrovanjem rapalskog ugovora odredila put kojim će poći. Vlada posvećuje svu pažnju riječkom pitanju, jer ga tretira kako zaslužuje, jer je životno pitanje naše države. Zatim je govorio Lj. Davidović, a na koncu sam g. Pasić, koji je naglasio da vlada stoji na stanovištu poštivanja mirovnih ugovora. Pasić je opširno referirao o riječkom pitanju.

Pošumljivanje našeg Primorja.

Obikli, ne znamo proceniti lepotu našeg Primorja, a ni opaziti nedostatke. Stranac se divi pitomom podneblju, lepoti neba, sunca, noći, mora našega, a čudi golotinji naših krajeva i žali nas. Njegovi su predeli — u mnogočemu osakaćeni — obilni šumama, koje mu nisu toliko nužne kao nama, koji smo izloženi žarkom suncu, besnoj buri i velikoj suši.

I ako mi ne opažamo našu golotinju, znamo, da nas svugde okružuju gole krši, bez drveća i bez trave — sarna, drača i šikare. Narodu, neuku i neupučenju nije se čuditi, ali nas boli što vlasti i inteligencija, ova posljednja u prvom redu, ne poduzimlju nikakve akcije da se već jednom otresemo nemara, neshaćanja — sramote i štete naše, te prionemo oko pošumljenja ovog našeg pitomog i divnog Primorja, pa ga učinimo ljepšim, zdravijim, ugodnijim i udobnijim, a za strance još primamljivijim, i tako pripravimo potomcima jedan veliki izvor bogatstva, sreće i napretka.

Prosti narod, seljak, ne shvaća što vredi štuma i ne brine se za pošumljenje s više razloga, a najviše zato, jer računa današnjem. U jednoj ogradi pase mu par ovaca a po brdima koza i od toga ima koristi danas, a ne računa koliko bi korist od štume imao sutra. Da lože računa, ne treba dokazivati, jer da bi se čovek brinuo samo za sebe i za danas, ni današnji težak a ni ritko, ne bi ništa imao, jer su mu većinu imanja namrli pregli. I dok seljaku zameramo i žalimo ga, ne možemo oprostiti opčinama, civilnim i vojnim vlastima, društvenim, školama, prosvetljenijem delu naroda, što oni u svom delokrugu ne promiču reči i delom pošumljivanje. U našem je Primorju svakovrsnih

društava i koja su suvišna i smešna za naše prilike, ali nemamo društva za pošumljivanje naših goleti. A ovo bi društvo moralo biti jedno od najprečih i najvažnijih; njemu bi morali pristupiti svi staleži, jer je donelo općenitu korist i nadoknadio, što je kroz dugo vreme lenošću, neshvaćanjem i egoizmom dana propušteno. Prinosima i državnim pripomoćima zasagivalo bi ono društvo naše goleti, a bilo bi veoma pohvalno kad bi se u zgodno vreme poduzimali izlet i sijalo seme ili sadila stabla. Ove bi izlete, a u svrhu pošumljivanja, mogli poduzimati i vojnici, sokolaši, zemljoradnička udruženja, gjači raznih škola, a po selima osobito pučke. Trebalo bi u ovom poslu iversti običaje, koji bi kasnije prešli neopazeno u dužnost, i koju bi svak rado obavljao, kad bi postao svestan, da njom doprinosi općem dobru i napretku. Svako dete moralo bi prije nego bude otpušteno iz škole da posadi recimo 50 stabala, svaka devojka i niomak prije udaje isto tako. Kad se dete rodi, ugrje prvi put u školu, trebalo bi na uspomenu posaditi po nekoliko stabala, što bi dotičnika kasnije sećalo lepih događaja iz detinstva, a u isto doba zadrževali bi se naše krši, putevi, dvorišta, vrtovi i podizalo zelenilo a s njim i uveti zdravlja, lepote i napretka. Samo bi vlasti morale strogo kazniti prekršitelje šumskih propisa i bazirati se na pritužbe sveštenika, učitelja ili kojeg svesnijeg iz naroda, a ne kao dosad puštat da ljudi nesvesni i zlobni uništavaju stabla, što su se tolikim trudom a i ljubavlju sadila. Na posagjenim prostorima birstup blaga morao bi se strogo kazniti.

Eto ulazimo u jesen, doba kod nas najzgodnije za setvu i sadnju grmlja i stabala. Preporučamo općinama, sveštenicima i učiteljima neka se zauzmu, da već ove jeseni bude posagjeno što više. Preporučamo svima, koji mogu u ovom smeru delovati rečju, delom da prionu uz posao, eda ova jesen bude pravi početak pošumljivanja.

Za naše gole krši i sušno podneblje najzgodnije je saditi primorski bor, čempres i rašelju. Ali mislimo da se ne smijemo samo na njih ograničiti. Gde su zgodnije prilike, gde je ikako moguće neka se seju česvine, mrta, lovor, pitomi bor, ružinarin, sade murva, bagrem, vris, lipa, bajama, hrast i t. d. Ali sadnja neka se svakako obavlja u novembru ili decembru, a ne kao prije u martu ili aprilu što može vrediti za alpske zemlje, a ne za naše Primorje, gde odmah nastupaju suše i biljke zato propadaju.

Naša je vlada ove godine odredila 400.000 din. za pošumljenje Dalmacije. Veoma neznanat iznos ali ako se racionalno upotrebi liće od koristi.

Neugodno nam je kad moramo gledati općinske i državne prostore ne pošumljene. Isprike su za ovo neosnovane. Istina je, neugodno je doba, jer ne uosvajamo. Vojska koja ima zdravih momaka, koji bi rado dva-tri dana pošli, da sade stabla i tako bi se paštrani predeli državnog erara do samih gradova i uz ceste pošumlili i dobilo vremenom krasne okolice, mogla bi učiniti mnogo.

Doba je sadnje borja i stabala pred vratima. Ne dopustimo da nam opat jedna godina propadne! Na posao svi koji mogu poslužiti poslu obnove našeg Primorja i naše Zagore. Tako ćemo pokazati, da smo i svesni i rodoljubni i da ljubimo ovu našu krasnu zemlju, koja pošumljenim brdima, dolinama, a osobito primorjem i otocima postala bi divan predel, primamljivi kraj, najzgodnija zemlja za podizanje letovališta i zimovališta, lečilišta, hotela, kupališta i t. d. Našem bi Primorju onda zavigljale i talijanske i francuske Riviere, a naš primorac imao izvore zarade i blagostanja. Naša Kraljevina bi imala jedan najlepši predel u Evropi.

Neka škole počmu prve i pokažu kako se radi za lepotu i dobro svoga kraja!

Домаће вијести.

GG. ČITATELJIMA! Prema zaključku okružnog zbora Narodne Radikalne Stranke u Splitu od 23. ov. mj. „Dalmatinski Radikal“ prelazi u Split, poslje godinu dana svoga izlaženja u Šibeniku. S tim on ne mijenja ništa od svoga dosadašnjega pravca. I dalje on će zastupati one iste ideje koje je zastupao i do sada: jedinstvo naroda i jedinstvo države, jer samo u tome leži snaga i veličina naše otadžbine, to je najbolja garancija naše budućnosti. U Šibeniku naš list je stekao priznanja i nadalje. Šibenik i svi naši krajevi, u prvom redu sjeverna i srednja Dalmacija, u njemu će naći i unapred svoga zagovornika, u koliko interesi tih krajeva budu se poklapali sa interesima cijeloga naroda. Nadamo se, da će i naši čl. čitaoci, prijatelji, istomišljenici i oglasivaoci, posvećivati nam onu istu pažnju i unapred, kojom su nas susretali i u Šibeniku.

Upozoravamo gg. naše dopisnike, pretplatnike i dr. da od 15. oktobra izvole svoja pisma adresirati na uređništvo ili upravu našeg lista u Splitu.

Pobjesno konj. U Crnici je od ujeta bjesnoga psa pobjesnjo konj. Kot. veterinar nakon pregleda dao je konja ubiti.

Oprosn koncert. Večeras u 8 sati i po kapela g. Novateka priređuje oprosnu večer u hotel »Krkia«. Zao nam je, da baš sada, kada nastupaju duge jesenske večeri ova dobra kapela odlazi.

Pretplatnicima. Upozoravamo gg. pretplatnike, da pošto s oktobrom ulazimo u novu četvrt kao i u novu godinu, da izvole podmiriti svoje eventualne dugove i obnoviti pretplatu. Uprava „Dalm. Radkiala.“

Naš parobrodarski saobraćaj. Ovo je jedna sramota što se radi sa Šibenikom i cijelom sjevernom Dalmacijom. Sva obećanja sa raznih strana da će se čim prije uspostaviti parobrodarski saobraćaj između Šibenika, otoka i sjeverne Dalmacije, ostala su do danas prazna. Niko se ne miče i nema nade, da će se tako brzo uspostaviti saobraćaj. Primiče se zimsko doba, oluje, vjetrovi i nepogodna vremena, kad se ne može plovidi jedrenjačama. Naši primorci su na velikim mukama. Neznaju što da rade, kako da se pomognu. U Šibeniku su im sve vlasti, sud, škole a nemaju sredstava da do Šibenika dođu. Zar je baš Šibenik i cijela sjeverna Dalmacija iza legla i Bogu i ljudima i vlastima, pa nema nikog da se makne i da se pomogne ovim narodu. Ne trpi i ne strada samo jedno mjesto, već jedan čitav kraj sa preko 200.000 stanovnika.

Berba. Već od nekoliko dana berba je otpočela. Vrijeme je lijepo i povoljno za berbu, te će ovogodišnje vino biti dobre kvalitete. U Šibepkom kotaru računa se da će biti oko 35.000 hl. vina. Cijena je mestu 200—300 dinara. Novo vino prodaje se na malo 5 din. po litri.

Kabaretna večer. Sutra u nedjelju na 9 sati večer priređuju naši akhemiari u verandi hotela »Krkia«, prigodom njihovoga odlaska na nauku, kabaretnu večer s plesom. Program je vrlo biran i originalan, Skeči, atrakcije, amerikanske, operacije pomnlaglivanja na dnevnom redu. Odijelo od šetnje i bez poziva.

Kretanje u luč. U našu luku stigao je parobrod »Pitvice« Jadranske Plovidbe. Dovezao je ugljen za Šufid.

Profesor pjevanja. Stigao je u naš grad g. Petar Baković, profesor pjevanja i sviranja na mjesnoj Učiteljskoj školi i daje privatne satove iz glasovira, violina i solo-pjevanja. Za informacije obratite se kod knjižare Filipa Babića.

Из странке.

Реорганизација мјесних одбора.

Книн. На 5 септембра ове год. изабран је у Ковачићу овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Душан Новаковић учитељ, подпредс Илија Медић, секр. Тодор Ђујић, благ. Сава Медић, одборници: Јејина Милац, Ђурувија Јован, Дробота Ђуро, Ђујић Никола, Котораш Еасо, Ђујић Илија, Мсаковић п. Симе, Ђујић Никола, Јејина Коста, Ђурубија Душан, Ђујић Никола, Ђурувија Никола, Ђујић Ђуро, Ђујић Тодор.

— На 5 септ. ове год. изабран је у Книском-Пољу овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс. Јовић Михаил парох, подпредс Добријевић Илија, секр. Дешић Сава, благ. Синобад Илија Илијин, одборници: Милак Јандрија, Синобид Пале, Колубија Петар, Калат Миле, Новаковић Милац, Мирковић-Припуц Миле, Калат Симо, Милановић Тодор, Новаковић Тодор, Бисерко Никола, Бисерко Ртево и Жунић Симо.

— На 5 септ. ове год. изабран је у Окестову овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Јандрија Кнежевић п. Лазе, подпредс Никола Кнежевић Марков, секр. Тома Танга п. Раде, благ. Петар Вукојевић п. Тодора, одборници: Јован Перић п. Јована, Вукојевић Симо Матин, Бједов Петар Петров, Лошин Симеун п. Јована, Шолаја Стево Савин, Касум Јандрија п. Петра, Бједов Ђурај п. Тодора, Танга Стеван п. Петра и Вукојевић Шпиро п. Саве.

— На 12 септ. ове год. изабран је у Жагровићу овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Никола Крчак парох, подпредс, Цвијо Рашковић, секр. Ђуро Колунија, благ. Јово Рашковић Перкан, одборници: Ђуро Рашул, Нико Брадаш, Сава Зеленбаба, Јово Дмитровић, Јово Милош, Филип Мартић, Станко Лошац.

Дане Рашковић, Лука Рашковић и Ђука Рашковић.

— На 5 септ. ове год. изабран је у Рамљанима овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Ђуро Бјеговић, подпредс Тодор Добрић, секр. Филип Гркинић, благ. Никола Крстановић, одборници: Лазо Вучековић, Јован Вачко, Јандрија Берић, Петар Лазић Марков, Никола Ђурђевић, Петар Лешо, Јован Мариновић, Сава Купришки, Тодор Ђосић и Ахим Матјевић.

— На 15 септ. ове год. изабран је у Голубићу овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Џелина Ђуро, подпредс Дамјановић Ђуро секр. Капураловић—Радуловић Милош, благ. Зелембаба Јандрија, одборници: Чучак Симо, Грубић Лука, Торлак Тодор, Каблар Илија, Јерковић Петар, Тица Васиљ, Планац Тривун, Арула Тода, Марић Симо, Кесић Крстан, Јерковић Никола, Чочак Давид, Дамјановић Ђуро, Вуковић Илија, Драгаш Пале, Планашић Пале, Кеса Милац, Радиновић Петар, Радиновић Илија, Беровић Ђуро, Дробац Тома, Ресан Никола и Радиновић Сава.

— На 5 септ. ове год. изабран је у Плавну овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Вид Перић, подпредс Бошко Опачић, секр. О Јеремије Петрановић парох, благ. Божо Русић, одборници: Миле Торбица, Марко Бурић, Саво Бурсаћ, Станко Торбица, Милош Радић, Дане Савић, Милош Јовичић, Даоце Вукобрат, Миле Грубор, Јован Пајић, Никола Торбица, Јово Ђурић, Петар Бурсаћ, Навао Опачић, Мирко Ђурић, Спмо Алфиревић, Куранца Марко, Ђуро Грмуша, Јово Вукобрат, Шпиро Русић, Јован Ђурић, Кузанц Русић, Лука Бјелинић, Дмитар Бурсаћ, Вундук Глишо, Никола Опачић и Тода Ђурић Клеа.

— На 5 септ. ове год. изабран је у Радљевцу овај Мјесни Одбор Н. Р. С.: Предс Милош Савић, подпредс Дмитар Миљевић

Љевић, секр. Стојан Добријевић, благ. Милош Тинтор, одборници: Спасеније Тунђић, Петар Бајић, Глишо Добријевић и Марко Тинтор.

Књижевност.

Kamil Mokler: Fizicka ljubav. Preveo s francuskog R. Karadžić. (Knjižara S. B. Cvijanovića, Beograd. 1923. Cena 15 din.

„Od žene do prostitutke, od ljubavi do prostitucije, od časnoga do prezrivaoga, od dopuštenoga do zahanjenoga, ja sam beležio poudarnosti, nianse, preobrazanje jednog istog akta prema lukavim odlukama konvencionalnog morala, počinjući kadkad onde gde se uvek više volelo začutati, i vodeći računa samo o ikrenosti. Nemoguće mi je bilo činiti drukčije: jer, ono što će se o meni misliti ima svoje važnosti, ali nisu li računi koje ja imam da polažem samome sebi neizmerno važniji? Ja sam njih pre svega zadovoljio. Ta iskrenost ustalom smeta, ali ova knjiga bude potpuna: ima tajanstvenih mesta, nisam hteo i ako bi to bilo lako, da pronalazim teorije radi njihovog dopunjavanja. Ovde se neće naći neki traktat. Ja se ne odlučujem. Postram, kažem istinu: kad ne znam, ćutim. A čini mi se da sam malo pomogao smanjenju laži, i da moja misao o njen obliku neće uvrediti nijednu lojalnu savest“

Ova izloženost samoga pisca, u predgovoru, najbolje preporučuje samu knjigu

„Ispod Ozrena“. Pripremio Stjepana B. Živadinovića. U izdanju ugledne Cvijanovićeve „Moderne biblioteke“, izašla je ovih dana pod gornjim naslovom zbirka pripovedaka g Stjepana B. Živadinovića.

Našu posleratna književnost obogaćena je jednim istinskim talentom.

U zbirci je dvanaest najboljih pripovedaka g. Živadinovića od kojih je svaka puna života koji se opaža na svakoj stranici. Pisac je uspeo da na nekoliko strana napiše čitav jedan život i da u zbijenim potezima ispiše celu tragediju svoga junaka. Dogadjaji su ispričani lako, bez natezanja, sa opisima koji su vanredni. Impresija je duboka posle svake pripovetke i podseća često na utiske koje smo imali čitajući Mopasana, a po katkad i na Edgara Po-a. G. Cvijanović, opremio je izdanje vrlo brižljivo i svakom pogledu, te knjigu toplo preporučujemo. Cena je knjizi 15 din.

Помажите „Просвету“!

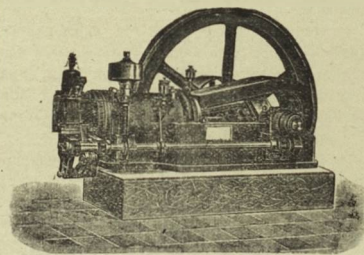

BERSON

Berson jest i ostaje najbolja vrsta. Čuva cipele, čeljinij je i trajniji od kože. Zahtijevajte od Vašeg postolara, da Vam prihvrti Berson gumene pete i gumene potplate.

ТЕХНИЧКИ УРЕД OSKAR KRAUS

TRST - Via S. Nicolò 4/II.

Cijene u dinarima. - Informacije i proračuni besplatno.

„СРБИЈА“ прво српско друштво за осигурање у Београду

Угао Књ. Љубице и Књ. Михаилове улице

ВРШИ: ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА — ОСИГУРАЊЕ ПРОТИВ ПОЖАРА — ЛОМА СТАКЛА НЕСРЕЋНИХ СЛУЧАЈЕВА — ТРАНСПОРТНО СИГУРАЊЕ;

као и сва остала осигурања, и гарантује овим средствима:

Према стању друштвеног биланса од 31. децембра 1922. године:

- 1. Друштвени капитал Дин. 5,000.000.—
2. Фондови резервних премија Дин. 7,147.381.01
3. Остали фондови Дин. 15,659.827.65
4. Непокретно имање ввано Хајдук Вељко и Мали „Војник“ на углу Клеа Михаилове ул. бр. 1 и Сремске бр. 2 и имања у Космајској ул. бр. 8 Дин. 1,000.000.—
5. Непокретно имање у Новом Саду у Земај Јовановића улици бр. 6 а Дин. 1,000.000.—

ИСПЛАТНА ОСИГУРАЊА ДО 31. ДЕЦЕМБРА 1922. ИЗНОСЕ:

- 1. У одељењу живота Дин. 2,758.851-92
2. У одељењу пожара и транспорта . Дин. 3,098.108.06

За Војводину постоји „Добротвор“ као филијала друштва „Србије“ у друштвеној кући. Све информације и обавештења даје бесплатно Генерално Заступство за Далмацију: М. БУРЕНДИЋ, Сплит, Шубића ул. 4.